

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 239/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Mgr. Karolom Ševcom, advokátom, Hlavná 29, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 13Co/10/2022 z 19. júla 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/195/2022 z 25. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) označenými rozhodnutiami všeobecných súdov. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Uplatňuje si tiež právo na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 10 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých rozhodnutí vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovateľ 29. júla 2020 podal na Okresnom súde Prešov (ďalej len „okresný súd“) proti žalovanej poisťovni žalobu o zaplatenie 8 861,51 eur s príslušenstvom z titulu nároku na poistné plnenie na základe zmluvy o poistení rodinného domu. Poistná udalosť, poškodenie rodinného domu víchricou a krupobitím, sa stala 6. mája 2015, sťažovateľ nahlásil poistnú udalosť 13. mája 2015 a 16. februára 2016 sťažovateľ nahlásil poisťovni ďalšie poškodenie rodinného domu, ktoré pri prvom nahlásení nezistil (poškodenie strešnej krytiny). Doklady k poistnej udalosti sťažovateľ predložil poisťovni 7. mája 2018. K ukončeniu riešenia poistnej udalosti došlo 6. februára 2019,

o čom poisťovňa písomne informovala sťažovateľa a poskytla sťažovateľovi plnenie. Zároveň poisťovňa oznámila, že dodatočne nahlásené poškodenie strešnej krytiny v súvislosti s krupobitím nebolo preukázané a plnenie mu nebolo v tejto časti poskytnuté.

4. Žalovaná v konaní na prvej inštancii vo vyjadrení k žalobe vznesla námietku premlčania. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 19. novembra 2021 tak, že žalobu zamietol a sťažovateľovi uložil nahradiť žalovanej trovy konania. Okresný súd konštatoval, že v konaní nebolo sporné, že k poistnej udalosti došlo 6. mája 2015, a teda 3-ročná premlčacia doba začala plynúť 7. mája 2016 (rok po poistnej udalosti) a uplynula 7. mája 2019. Žaloba bola podaná na súde 29. júla 2020, t. j. po uplynutí premlčacej doby. Okresný súd ďalej uviedol, že vznesená námietka premlčania nie je v rozpore s dobrými mravmi. Žalobcovi nič nebránilo, aby si nárok voči žalovanej uplatnil po doručení oznámenia o poistnom plnení zo 7. februára 2019, čím by bol nárok uplatnený ešte v premlčacej dobe. Žalobca v konaní neuviedol žiaden logický dôvod, ktorý mu bránil podať žalobu včas, nepreukázal dostatočnú bdelosť pri ochrane svojich práv. Samotný žalobca zavinil, že poistné plnenie bolo poskytnuté až s takým časovým odstupom, keď až 7. mája 2018 doručil na pobočku žalovanej doklady k likvidácii poistnej udalosti. Podľa okresného súdu nebolo možné dospieť k záveru, že žalovaná zavinila uplynutie premlčacej doby. Okresný súd uzavrel, že uplatnený nárok sťažovateľa je v plnom rozsahu premlčaný, a preto žalobu zamietol.

5. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol napadnutým rozsudkom krajský súd tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil.

6. Krajský súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa, podľa ktorého by až do vybavenia poistnej udalosti mala premlčacia doba spočívať vo vzťahu k žalobcovi ako spotrebiteľovi, aby bola zachovaná rovnováha medzi poisťovňou a poisteným spotrebiteľom. K sťažovateľovej argumentácii uznesením ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 596/2017 z 28. septembra 2017 krajský súd poznamenal, že toto uznesenie sa zaoberalo nárokom na úroky z omeškania v súvislosti so splatnosťou poistného plnenia, ktorá nastáva skončením vyšetrovania, nie plynutím premlčacej doby vo vzťahu k poistnému plneniu, tak ako to uviedol žalobca vo svojej argumentácii.

7. K odvolacej námietke sťažovateľa, že vznesená námietka premlčania je v rozpore s dobrými mravmi, odvolací súd bol toho názoru, že výkon práva namietať premlčanie uplatneného nároku môže byť považovaný v rozpore s § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“), len ak bol prostriedkom umožňujúcim poškodiť iného účastníka právneho vzťahu, zatiaľ čo dosiahnutie vlastného zmyslu a účelu sledovaného právnu normou by zostalo vedľajšie a z hľadiska konajúceho by bolo bez významu. Išlo by tak síce o výkon práva, ktorý je formálne so zákonom v súlade, avšak išlo by o výraz zneužitia tohto subjektívneho práva (označované rovnako ako šikanovanie) na úkor druhého účastníka, a teda o výkon v rozpore s dobrými mravmi. Tieto okolnosti by pritom museli byť naplnené v natoľko výnimočnej intenzite, aby bol odôvodnený tak významný zásah do princípu právnej istoty, akým je odopretie práva uplatniť námietku premlčania. Ďalej krajský súd poukázal na relevantnú judikatúru, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1Cdo/148/2004 z 1. mája 2005, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 MCdo/8/2008 z 31. júla 2009, rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33 Odo/1174/2005 z 23. februára 2006, rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 158/99 z 11. mája 2000, rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/148/2004. Krajský súd bol toho názoru, že v danom prípade uplatnenie námietky premlčania

zo strany žalovaného už pri jeho prvých vyjadreniach a stanoviskách v konaní nemožno považovať za uplatnenie v rozpore s dobrými mravmi.

8. Krajský súd ďalej poukázal na judikatúru týkajúcu sa premlčania a konania v rozpore s dobrými mravmi, najmä rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo/41/2012, nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 176/2011, rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 137/2017 z 22. marca 2018, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 249/2014 z 30. júla 2015, nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 33/2012 z 3. októbra 2012. Podľa krajského súdu uvedená judikatúra dovolacieho, ako aj ústavného súdu v otázke premlčania a dobrých mravov je v zásade ustálená v tom, že nevyučuje, že vznesenie námietky premlčania by mohlo byť v rozpore s dobrými mravmi, avšak vždy musí ísť o veľmi výnimočné prípady, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor strany, ktorá márne uplynutie premlčacej doby nezavinila.

9. Sťažovateľ v odvolaní uviedol, že za konanie rozporné s dobrými mravmi považuje konanie žalovanej, ktorá nebola súčinná so žalobcom pri vyšetrowaní poistnej udalosti, pričom aj samotná dĺžka vyšetrowania je v rozpore s dobrými mravmi. V danom prípade bol však odvolací súd toho názoru, že sťažovateľ žiadnym spôsobom nepreukázal a ani netvrdil, ako mu žalovaná bránila konaním alebo opomenutím vo výkone jeho práv podať včas žalobu na súd, prípadne aké prekážky osobitného a výnimočného charakteru boli na jeho strane, aby žalobu podal včas, pričom za takéto nemožno považovať dĺžku vyšetrowania, pretože nič nebránilo žalobcovi podať žalobu na súde. V prejednávanej spore okolnosti prípadu nie sú takej výnimočnej povahy, ktoré by spôsobovali prelomenie týchto zásad, keď by bolo možné dôjsť k záveru, že vznesenie námietky premlčania žalovanou by bolo možné považovať za rozpor s dobrými mravmi. Odvolací súd uzavrel, že vznesenie námietky premlčania žalovanou nebolo v rozpore s dobrými mravmi, a teda ani táto odvolacia námietka žalobcu nebola dôvodná.

10. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol namietaným uznesením z 25. októbra 2023 tak, že dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné, keďže nezistil existenciu vady konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

11. Posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu, dovolací súd dospel k záveru, že sťažovateľ namietal nesprávny procesný postup, ktorým mu odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom, keď sa nevysporiadal s jeho návrhmi v odvolaní. Dovolací súd uviedol, že naplnenie predpokladu v zmysle § 420 písm. f) CSP pôjde vtedy, ak postup súdu, ktorý znemožní realizáciu práv strany sporu, dosiahne takú intenzitu, ktorá odôvodňuje záver o tom, že celé konanie sa nejaví ako spravodlivé. V prejednávanej veci však o takýto prípad nešlo. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľ nedôvodne namietal, že mu súdy nižších inštancií nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a dovolanie preto odmietol.

12. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu a uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje, že súd prvej inštancie, odvolací súd ani súd dovolací sa nevysporiadali s argumentáciou sťažovateľa, že konanie žalovanej pri vybavovaní poistnej udalosti vzhľadom na trvanie vyšetrowania poistnej udalosti bolo konaním v rozpore s dobrými

mravmi s ohľadom na premlčanie jeho nároku a rozhodnutia považuje sťažovateľ za nepreskúmateľné pre ich nezrozumiteľnosť.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

II.1. K namietanému porušeniu práv rozsudkom krajského súdu:

13. K namietanému porušeniu základných práv rozsudkom krajského súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať uznesenie krajského súdu, keďže ho už preskúmal na základe dovolania najvyšší súd, ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu základným právam sťažovateľa. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

II.2. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

14. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti opakuje argumenty, ktoré boli podstatou ním podaného odvolania, ako aj dovolania a ktoré sa týkali právneho posúdenia uplatnenej námietky premlčania v kontexte vnímania konania žalovanej pri vyšetrovaní poisťnej udalosti ako konania v rozpore s dobrými mravmi.

15. Ústavný súd už uviedol, že z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať prípustnosť dovolania. V prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nezasahuje do ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

16. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

17. Ústavný súd teda skúmal, či sa najvyšší súd odchyľil od prípustného výkladu aplikovaných právnych noriem, a pristúpil k preskúmaniu zlučiteľnosti napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s ústavou a dohovorom. Na účely posúdenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa sa ústavný súd podrobne oboznámil s obsahom odôvodnenia rozsudku krajského súdu a tiež s obsahom odôvodnenia rozsudku okresného súdu, a to v súlade so svojím ustáleným právnym názorom, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane, pretože tieto konania z hľadiska ich predmetu tvoria jeden celok.

18. Sťažovateľ v rámci dovolania uplatňoval dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Sťažovateľ v dovolaní namietal, že krajský súd sa nevysporiadal s argumentáciou, že konanie žalovaného pri vybavovaní poisťnej udalosti bolo v rozpore s dobrými mravmi, rozsudok odvolacieho súdu považoval za nepreskúmateľný pre jeho nezrozumiteľnosť.

19. Najvyšší súd v napadnutom uznesení po rekapitulácii dovolacej argumentácie sťažovateľa (bod 3 odôvodnenia) a stanoviska žalovanej (bod 4 odôvodnenia) pristúpil k preskúmaniu dovolania, či v konaní došlo k tvrdenej vade zmätočnosti, a s ohľadom na odôvodnenie a závery súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu konštatoval, že sťažovateľ nedôvodne namietal porušenie práva na spravodlivý proces.

20. Podľa § 797 ods. 2 OZ právo na plnenie z poisťnej zmluvy vznikne, ak nastane skutočnosť, s ktorou je spojený vznik povinnosti poisťiteľa plniť (poisťná udalosť). Trojročná premlčacia doba pri právach na plnenie z poistenia pritom v súlade s ustanovením § 101 a § 104 OZ začína plynúť rok po poisťnej udalosti, čím sa fakticky všeobecne určená trojročná premlčacia doba predĺži o jeden rok v prospech a na ochranu poisteného. Pri aplikácii jednoduchého práva na skutkový stav v predmetnom konaní je zrejmé, že keďže poisťná udalosť nastala 6. mája 2015, premlčacia doba uplynula 7. mája 2019 a pokiaľ sťažovateľ podal žalobu o plnenie 29. júla 2020, urobil tak zjavne vyše roka po uplynutí premlčacej doby, čo žalovaná v konaní pred všeobecnými súdmi aj úspešne namietla. Z rozhodnutí súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu vyplýva, že v rozpore s tvrdením sťažovateľa sa sudy podrobne zaoberali jeho argumentáciou tvrdeného konania žalovanej v rozpore s dobrými mravmi, poukázali na početnú judikatúru najvyššieho súdu a ústavného súdu, konštatovali, že nebolo preukázané akékoľvek bránenie uplatnenia práv sťažovateľa zo strany žalovanej, rovnako neboli preukázané žiadne prekážky osobitného a výnimočného charakteru, ktoré by sťažovateľovi sťažili, prípadne znemožnili včasné podanie žaloby na súd. Z rozhodnutí prvoinštančného súdu, ako aj súdu odvolacieho vyplýva, že sudy vychádzali z dostatočne zisteného skutkového stavu a aplikovali na zistený skutkový stav relevantné právne normy.

21. Je zodpovednosťou každého nositeľa subjektívneho práva, aby ho uplatnil riadne a včas, a to pod hrozbou rizika jeho oslabenia v podobe nepriznania práva súdom v prípade, že bolo uplatnené po kvalifikovanom uplynutí času. Aj zo stabilnej judikatúry ústavného súdu pritom vyplýva, že uplatnenie námietky premlčania môže byť prípadne vyhodnotený ako neúčinný z dôvodu *abusus iuris* nepoživajúceho ochranu pre rozpor s dobrými mravmi a so základnou hodnotovou orientáciou spoločnosti pretavenou do právneho poriadku zásadne len v celkom ojedinelých prípadoch a za mimoriadnych okolností (II. ÚS 67/2017, IV. ÚS 299/2018).

22. Ústavný súd dodáva, že uplatnenie premlčacej námietky sa môže priečiť dobrým mravom len vo výnimočných prípadoch, keď by bolo na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, alebo keď by sa aprobovalo konanie, ktoré je *contra bonos mores* (§ 3 ods. 1 OZ, I. ÚS 33/2012, I. ÚS 215/2023). Vždy je nevyhnutné vychádzať z individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na skutkových zisteniach.

23. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že rozpor s dobrými mravmi pri uplatnení námietky premlčania vidí v celkovom postupe pri vybavení poisťnej udalosti žalovanou. Okresný súd (bod 5 až 8, bod 21 rozsudku) a krajský súd (bod 32 rozsudku) postup žalovanej pri riešení poisťnej udalosti preskúmali a k námietke rozporu s dobrými mravmi sa vyjadrili. Popísaný postup nemal za následok to, že by sťažovateľovi žalovaná bránila uplatniť si jeho práva súdnou cestou v zákonom stanovenej lehote. Ústavný súd v tejto súvislosti dodáva, že v okolnostiach posudzovanej veci nevzhladol (ani v kontexte argumentácie sťažovateľa) také skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé spochybniť ústavnú akceptovateľnosť právnych záverov všeobecných súdov obsiahnutých v jeho napadnutých rozhodnutiach, že vznesenie námietky premlčania žalovanou v kontexte jej postupu pri riešení poisťnej udalosti nevykazovalo znaky rozporu s dobrými mravmi.

24. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu a okresného súdu vyplýva právna argumentácia, v ktorej konajúce všeobecné súdy objasnili sťažovateľovi dôvody, pre ktoré bola jeho žaloba po uplatnení námietky premlčania protistranou zamietnutá. Všeobecné súdy poskytli sťažovateľovi primeranú odpoveď na jeho námietky, jasne a zrozumiteľne dali odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. V okolnostiach veci skutočnosť, že konajúce súdy sa riadili procesnými pravidlami upravujúcimi právne dôsledky uplatnenia námietky premlčania, nemôže znamenať porušenie základného práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie. Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je zrozumiteľné, konzistentné, logické a vychádza z ústavne akceptovateľného výkladu a aplikácie príslušných ustanovení.

25. Námietky sťažovateľa v ústavnej sťažnosti (ktoré v zásade uplatnil aj v odvolaní a dovolaní) takto neboli v súhrne spôsobilé spochybniť ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Na tomto základe ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2024

Robert Šorl
predseda senátu